

Sihteeristö / Timo Kerttula

17.10.2018

VN/5321/2018-SAAP-2

Puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys HE 137/2018 vp. eduskunnalle laiksi reservipoliisista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esitän pyydettyä asiantuntijalausuntani eduskunnan puolustusvaliokunnalle otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä kunnioittaen seuraavaa:

Yleisiä näkökohtia

Turvallisuuskomitean sihteeristö on aikanaan antanut sisäministeriölle lausunnon hallituksen esityksen pohjana olleesta esitysluonnoksesta. Lausunnossa esitettyjä näkökohtia on jatkovalmistelussa osin otettu huomioon.

Hallituksen esitystä on sinänsä pidettävä erittäin kannatettavana. Poliisin varautumisessa on puutteita, joita hallituksen esityksessä ehdotetulla reservipoliisilla voitaisiin merkittäväällä tavalla paikata. Poliisilla ei tällä hetkellä ole toimivaa reserviä. Ehdotettu sääntely palvelisi ennen kaikkea poliisin poikkeusoloihin varautumista ja olisi näin osaltaan tukemassa myös Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaista kokonaisturvallisuuden toimintamallia.

Erikseen on kuitenkin korostettava sitä, että pelkällä lainsäädännöllä ei tässäkin tapauksessa voida luoda todellisuutta. Lainsäädäntömme on mahdollistanut poliisihenkilöstön täydentämisen ns. täydennyspoliisilla jo 1990-luvun puolivälistä lähtien ja täydennyspoliisi voidaan periaatteessa tälläkin hetkellä ottaa käyttöön poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 b §:ssä säädettyin edellytyksin. Järjestelmä on kuitenkin alkuvuosien jälkeen näivettynyt eikä operatiivisista valmiuksista täydennyspoliisin käyttönotolle ole tosiasiallisesti voinut enää vuosiin puhua.

Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää varmistaa se, ettei laki mahdollisesti hyväksytyksi tullessaan jää kuolleeksi kirjaimeksi. Tämä edellyttää riittävää poliisille suunnattavaa lisärahoitusta. Varautuminen maksaa aina eikä siitä välttämättä ole välitöntä hyötyä. Normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalle suunniteltuja mekanismeja ei ensisijaisesti toivota jouduttavan käyttämään. Kuitenkin niiden luominen tyhjästä on myöhemmässä vaiheessa, kun turvallisuustilanne osoittaa kriittisiä huononemisen merkkejä.

Yksityiskohtaisia huomautuksia

Reservipoliisin sitoumus

Reservipoliisin sitoumuksesta ehdotetaan säädettäväksi 1. lakiehdotuksen 3 ja 11 §:ssä. Sitoumuksen käyttämistä sopimuksen sijasta perustellaan hallituksen esityksessä (s. 30) sillä, että sitoumus kuvaa sopimusta peremmin kyseisen toimenpiteen luonnetta. Kun sitoumus kuitenkin yleisesti mielletään yksipuoliseksi sitoumuksen antajan toimeksi, 3 §:ssä säädettäväksi ehdotettu sitoumuksen tekeminen Poliisihallituksen "kanssa" ja 11 §:ssä säädettäväksi ehdotettu sitoumuksen purkamismahdollisuus Poliisihallituksen kirjallisella ilmoituksella johtavat siihen, että sitoumus näyttäytyy tällöin pikemminkin sopimuksena kuin sitoumuksena.

Jos ja kun sitoumuksen käyttämistä terminä ja reservipoliisiin sitoutumisen muotona pidetään perusteltuna, olisi perusteltua harkita asian säädösteknisen toteutuksen suhteen vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 28 – 30 §:ssä säädetyn

17.10.2018

VN/5321/2018-SAAP-2

Sihteeristö / Timo Kerttula

mukaista mallia, jossa sitoumuksen antaja antaa sitoumuksen, jonka sitoumuksen hyväksyjä voi hyväksyä ja jossa hyväksyjä voi peruuttaa hyväksyntänsä.

Reservipoliisin käyttöala

Reservipoliisia voisi 1. lakiehdotuksen perusteella käyttää paitsi valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa tai puolustustilalaissa (1083/1991) tarkoitetussa puolustustilassa myös normaaliolojen häiriötilanteissa. Normaaliolojen häiriötilanteilla tarkoitetaan 1. lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan sellaisia poikkeuksellisia tilapäisiä tilanteita, joissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei ole mahdollista poliisin olemassa olevin voimavaroin. Päätöksen reservipoliisin käyttöönotosta tekisi kaikissa tapauksissa valtioneuvosto ja reservipoliisihenkilöstöön kuuluvat nimitettäisiin tällöin valtion määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Lakiehdotuksen 4 §:ssä ehdotetaan reservipoliisin tehtäväksi normaaliolojen häiriötilanteissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa, liikenteen ohjaus, turvatarkastukset, eristettyjen alueiden vartiointi sekä kiinniotettujen kuljetus ja vartiointi. Reservipoliisien tehtäviä normaaliolojen häiriötilanteissa on sinänsä syytäkin esittää ammattipoliisin tehtäviin verrattuna rajatummiksi. Hallituksen esityksessä niitä on mahdollisesti rajattu jo liikaakin. Järjestyksenpito yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa sekä liikenteen ohjaustehtävät palvelisivat varmasti reservipoliisin koulutuksellisia tarpeita ja ennen kaikkea varsinaisiin poikkeusolojen tehtäviin valmistautumista. Kuitenkin on kyseenalaista, ovatko juuri nämä tehtävät, joiden hoitamiseen jo normaalioloissa on lainsäädännöllä luotu toimivia mekanismeja, niitä, joihin poliisi täydennystä normaaliolojen häiriötilanteissa ensisijaisesti tarvitsee.

Reservipoliisit toimisivat julkista hallintotehtäväänsä suorittaessaan virkasuhteessa. Yksityisille järjestyksenvalvojille on katsottu voitavan antaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitotehtäviä poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna erilaisilla alueilla. Tällaisia alueita ovat muun ohella kauppakeskukset, liikenneasemat sekä vastaanotto- ja järjestelykeskukset. Myös esityksessä (s. 18) on viitattu niihin ongelmiin, joita poliisi kohtasi viimeksi turvapaikanhakijoiden laajamittaisen maahantulon yhteydessä vuosina 2015 – 2016. Lisäksi esityksessä on (s. 15) todettu, että reservipoliiseilla voitaisiin eräissä tilanteissa joutua paikkaamaan yksityisen turvallisuusalan toimijoiden jättämää aukkoa.

Esitettyä taustaa vasten on nurinkurista, etteivät koulutetut ja poliisin ohjauksessa toimivat virkasuhteiset reservipoliisit voisi normaaliolojen häiriötilanteissa pitää yllä yleistä järjestystä ja turvallisuutta lakiehdotuksessa ehdotettujen tilaisuuksien lisäksi myös vähintään niillä alueilla, joille yksityisten turvallisuuspalveluyritysten palveluksessa olevia yksityisiä järjestyksenvalvojaakin voidaan poliisin avuksi joka päivä jo normaalioloissa asettaa. Pahimmassa tapauksessa reservipoliisin käyttöalan pysyttäminen normaaliolojen häiriötilanteissa ehdotetulla tasolla voisi johtaa siihen, että reservipoliisilla ei tositalanteessa olisi tosiasiallista käyttöä.

Hallitussihteeri
Turvallisuuskomitean sihteeristö

Timo Kerttula